

Referendum Meinerswijk-Stadsblokken

Evaluatiepunten ingebracht door Milieudefensie Arnhem

Hieronder een aantal evaluatiepunten van Milieudefensie Arnhem. Er is zo ontzettend veel gebeurd tijdens de aanloop naar en het referendum zelf dat deze lijst niet compleet is. Het geeft o.i. echter wel een goed beeld van de oneerlijke strijd die gevoerd is. Onze conclusie is dan ook dat wij, als een van de aanvragers van het referendum verloren hebben van het geld, de macht en de valse informatievoorziening. Een blamage voor de gemeente Arnhem die eerder nog zo trots was op het burgerparticipatieproces.

1. Eerste ronde, aanvraag referendum: 750 handtekeningen ophalen

1.1 Algemeen

- In 2 weken tijd heeft Milieudefensie Arnhem samen met haar toekomstige partners in de burgercoalitie meer dan 1700 handtekeningen voor het organiseren van een referendum verzameld.
- Op 23 mei zijn die handtekeningen aan de griffie overhandigd. Dit ging in goed overleg met de mensen van het kiesbureau.

2. Tweede ronde, aanvraag referendum: 3000 handtekeningen te zetten op het gemeentehuis en op loket -zuid in Kronenburg.

2.1 Medewerking gemeente

De medewerking van de gemeente Arnhem was minimaal. Je kunt zelfs zeggen dat er sprake was van tegenwerking. Enkele voorbeelden:

De periode om handtekeningen te verzamelen wordt gepland in de zomervakantie

- Op 30 mei staat een besluitvormende vergadering over referendum gepland. Dit gaat op ondoorzichtige wijze niet door. Ineens wordt de besluitvormende vergadering naar 27 juni verschoven. Dat betekent dat we dus middenin de zomervakantie de handtekeningen moeten gaan verzamelen.
- Op 1 juni stelt GroenLinks schriftelijke vragen aan de Raad. Zij vraagt onder meer: Kan er verruiming van de zes weken plaatsvinden vanwege de zomervakantie en kunnen inwoners digitaal hun stem uitbrengen (zie ook volgende punt)? Op beide vragen wordt nee geantwoord.

De gemeente maakt het niet mogelijk om digitaal te tekenen

- De referendumverordening van Arnhem is in november 2015 gewijzigd. Daarin staat dat inwoners digitaal hun handtekening kunnen plaatsen en dat bij het uiteindelijke referendum geen opkomstdrempel meer is van 30%. Vandaar dat er in de tweede ronde nu 3.000 handtekeningen nodig zijn i.p.v. 1500. Echter, dat digitale is nog niet mogelijk gemaakt! Men zegt: "Zit in de planning voor het najaar." Wat hier gebeurd is, is niet in de geest van de referendumverordening. Wel de extra handtekeningen, maar niet de digitale mogelijkheid!

Mensen moeten tekenen op het Stadhuis of het loket Zuid: een hoge drempel.

- De gemeente heeft, ondanks onze vraag om een extra locatie, ervoor gekozen dat mensen alleen konden tekenen op Stadhuis en Loket Zuid. Beide locaties waren niet in weekend open en hadden slechts 1 avond waarop zij open waren.
- In het stadhuis staan geregeld wachtrijen. Baliemedewerkers zijn lang niet allemaal even aardig, horen we terug van mensen die getekend hebben.
- De eerste dag van het referendum hebben we met de gemeente Arnhem afgesproken dat er een aankondiging boven de nummerautomaat zou komen te hangen dat mensen geen nummertje hoeven te trekken en door kunnen lopen naar de balie. Echter, wij ontdekken al vrij snel dat deze aankondiging weg is. We krijgen van de baliemedewerkers verschillende reacties (A4tje kwijt, mag niet meer opgehangen worden) dus weten ook niet echt wat de reden hiervan is. We hebben de griffie en verkiezingsbureau hierover gemaïld met de vraag of het weer teruggehangen kon worden. Het is ons onduidelijk of dat toen gebeurd is.
- Het bordje op de balie waarop staat “ondersteuningsverklaring referendum” staat er niet altijd zichtbaar.
- Wij hebben gezien dat mensen die om iets voor 17.00 uur (laat het dan 17.00 uur geweest zijn, maar de deur was nog open) bij het stadhuis naar binnen liepen om te tekenen, teruggestuurd werden omdat het stadhuis dicht ging.
- We stonden geregeld voor het stadhuis om mensen te informeren en aan te moedigen naar binnen te gaan om een ondersteuningshandtekening te plaatsen. Bij Loket Zuid stonden we ook, maar zijn we vrij snel ‘weggejaagd’. We mochten daar niet staan, wel mochten we een kraampje huren. Maar dat bleek nogal duur te zijn. Ergo: we stonden er dus niet meer.

3. Het referendum

3.1 Onduidelijke informatie richting burgers over woningbouw

Wij hebben het referendum aangevraagd omdat we geen woningbouw in het gebied willen. De kern van het referendum was dan ook: wel of geen woningbouw. Dit is niet duidelijk naar voren gekomen. Door de onduidelijke informatieverstrekking van de gemeente, de gekleurde en oneerlijke informatievoorziening van de projectontwikkelaar hadden mensen geen idee meer waar het om ging. Enkele voorbeelden:

Onduidelijke vraagstelling van het referendum

De vraagstelling van het referendum was onduidelijk. “Steunt u het concept raadsbesluit Uitvoering fase 2 gebiedsvisie Stadsblokken en Meinerswijk? Ons inziens had de toelichting op de vraag kort en bondig moeten zijn, namelijk dat de keuze was: wel of geen woningbouw. De gemeente ging in haar toelichting ook in op natuurontwikkeling, recreatie en cultuur, maar dat waren helemaal geen discussiepunten. Nog duidelijker was geweest een vraag in de trant van: stemt u voor of tegen woningbouw en vervolgens een toelichting.

Alle punten van het ‘nee-kamp’ zijn overgenomen door het ‘ja-kamp’

Alle punten die wij als nee-kamp’ gelanceerd hebben, zijn overgenomen door KWP. Voorbeeld: Als wij aangaven dat we een gebied voor alle Arnhemmers willen, staat dat vervolgens ook op de posters van KWP. Dit maakt het ontzettend moeilijk voor het nee-kamp

om duidelijk te maken waar het omgaat. De gemeente heeft geen enkele moeite gedaan om e.e.a. te verduidelijken.

KWP spreekt amper over woningbouw in haar campagne

KWP hangt posters op met teksten als: “ wil je festivals, stem ja” . De plaatjes zien er mooi groen uit. De posters laten niet zien dat je ook woningbouw krijgt als je ja stemt.

Ander voorbeeld: Op 28 september staat er in het middenblad van de Arnhemse Koerier een advertentie over twee pagina's met hun slogan: 'Ja, Natuurlijk.' KWP heeft volop ingezet op het groene van hun plannen. Nagenoeg nergens heeft men over woningbouw gesproken. Alleen maar over terrasjes, natuur en gezelligheid.

Platform binnenstad Arnhem roept op tot ja, maar spreekt hierbij niet over woningbouw

Het platform Binnenstad Arnhem mailt alle Arnhemse ondernemers om toch vooral Ja te stemmen bij het referendum: Het is volgens het PBA van groot belang dat Meinerswijk als mooi parkgebied behouden blijft voor Arnhem. Het uitvoeringskader, waarover het referendum beslist, biedt daarvoor de goede uitgangspunten en noodzakelijke waarborg. Over woningbouw wordt niet gerept.

3.2 Houding gemeente is niet neutraal

De gemeente heeft zich absoluut niet neutraal opgesteld tijdens het referendum. Er is geen toezicht op het referendum en zij spreekt duidelijk haar voorkeur uit voor een ja-stem.

Ontbreken van referendumcommissie

Er is geen referendumcommissie ingesteld. Er is dus geen toezicht. Op het moment dat er volgens ons misleidende en valse informatie verspreid wordt, zien wij geen mogelijkheden dit tegen te gaan/op dat moment aan de kaak te stellen.

Evaluatie referendum

We zijn blij dat het referendum geëvalueerd wordt. Maar is het niet een beetje raar dat de gemeente dit zelf coördineert en uitvoert?

De gemeente heeft een promotiefilmpje voor bouwen op haar informatiesite geplaatst.

Op 16 november ontdekken wij op de informatiesite van de gemeente de film “Referendum Stadsblokken-Meinerswijk - Waar gaat het eigenlijk over?” De film lijkt een informatiefilm van de gemeente zelf om aan burgers uit te leggen waar het referendum over gaat. Echter, na het bekijken van de film kunnen wij niet anders dan concluderen dan dit een promotiefilm is voor eilanden 2.0]. De wethouder geeft aan dat hij “ met ons deelt met ons dat de film niet geheel neutraal is.” Hij mailt onder meer: Daarom hebben we besloten om de link naar film bij de voorstanders te zetten. Uiteraard staan we open voor toevoegingen op deze pagina. Het internet is dermate flexibel dat zoiets eenvoudig en snel geregeld kan worden. Zou u uw verzoeken daartoe willen richten aan: maurice.chattelin@arnhem.nl. Voor de goede orde: het aantal keer dat de pagina's waarop de link naar het filmpje stond is sinds dinsdag 15 november respectievelijk 94 en 75 keer bezocht. De link naar het filmpje is dinsdag 15 november geplaatst.”

Gemeente geeft haar mening (voor woningbouw) op haar informatiesite

Op de website van de gemeente werd weliswaar doorverwezen naar websites van zowel de voorstanders als de tegenstanders, maar de website van de gemeente is allesbehalve

neutraal te noemen.’ “Arnhem heeft een unieke kans om het gebied Stadsblokken-Meinerswijk weer een stap verder te brengen”, staat bijvoorbeeld op [deze pagina](#) te lezen. “Het college van burgemeester en wethouders vindt dat er ook ruimte is voor woningbouw in het gebied.’

Wethouders niet neutraal

Verschillende wethouders hebben zich actief uitgesproken voor een ja-stem. Enkele voorbeelden:

- Interview met Ron Konig in Arnhemse Koerier van 23 november waarin hij Arnhemmers letterlijk oproept om ja te stemmen. (zie bijlage 1).
- Grote oproep, naast gemeentepagina (of hoort het nog bij gemeentepagina? Daar lijkt het wel op) in Arnhemse Koerier, titel: Arnhemmers, pak die kans! Daaronder een korte tekst, met de afsluitende zin: Pak die kans en stem JA op 30 november. Afzender: Ron Konig, projectwethouder Stadsblokken-Meinerswijk.
- Ron Konig is 8 november aanwezig tijdens debat Coehoorn. Dit debat is georganiseerd door de burgercoalitie. Er waren ongeveer 120 personen. In een van de presentaties noemen we 5 argumenten tegen woningbouw. We sommen die argumenten letterlijk op. Ron Konig zegt vervolgens: “ ik heb geen enkel inhoudelijk argument gehoord.”
- Klap op de vuurpijl tijdens het debat in de Coehoorn is de houding van Gerrie Elfrink. Hij riep dat het allemaal al een gelopen race is. Hij pakte de microfoon af en liep langs de mensen om zelf vragen te stellen. Later liep hij de zaal uit. Op het schoolbord in de gang stond: Henk Kok forever’. Over het debat verschijnt een dag later niets in de Gelderlander. Wel komen er mondelinge vragen in de Raad over het gedrag van Elfrink. Velen hebben zich eraan geërgerd.
- Er zaten niet alleen wethouders, ook raadsleden in de zaal. We kregen bijna het idee in de raadszaal te zitten... We probeerden vanuit onze kant een open gesprek met het publiek en met de politiek te krijgen, ook door onze uitgangspunten over het voetlicht te brengen. Maar dat lukt niet. Zelfs als richting het einde een van de mensen van de burgercoalitie een emotionele oproep doet dat de politiek er is voor de mensen en dat ze zich dient te realiseren wat een potentie er in betrokken bewoners zit, komt er geen enkele positieve respons van de wethouders.
- Met name wethouder Gerrie Elfrink heeft regelmatig tweets verspreid om ja te stemmen.
- Ook van wethouder Geert Ritsema is een ja-tweet verschenen.
- Wethouder Martijn Leijnsink tweet op 29 november : Gelukkig realiseren steeds meer mensen zich dat er nu een oud industrieterrein in Meinerswijk ligt dat moet worden opgeruimd. Ik stem 'ja'.

Bezoekerscentrum de Molenplaats voorstander van bouwen

Het Bezoekerscentrum, (wij denken dat dit nog steeds deels aan de gemeente verbonden is, maar weten dit niet zeker), is een voorstander van woningbouw. Is dat omdat er een bezoekerscentrum in Meinerswijk beloofd is? Dat weten we niet. Wat we wel weten is dat het Bezoekerscentrum al een week lang de banner van KWP had staan, voordat wij benaderd werden met de vraag “ of we ook iets konden brengen”. Het Bezoekerscentrum kan wel doen alsof ze discussiepunt over groen in de stad zijn, in de praktijk denken mensen dat het Bezoekerscentrum voor groen staat. Dus als er alleen een prachtige banner van KWP staat, is dat een duidelijke oproep: stem ja. Een ja-stem is groen.

3.3 Verspreiden van misleidende informatie door KWP (en anderen)

De gemeente en KWP gaven aan dat er 27 ha extra natuur komt

Dat is niet zo. Die natuur is er al. Het gaat er alleen om dat die natuur in andere handen komt. Dat maakt het verhaal toch net even anders.

Agressieve campagne stem ja voor stadspark Meinerwijk

KWP komt met een agressieve reclamecampagne. Met grote advertenties “ stem ja voor stadspark Meinerwijk”. Het is niet duidelijk dat deze advertentie van de projectontwikkelaar afkomstig is. Er staat een verwijzing naar de site: stemmetjeverstand.nl. Bij die site zijn twee burgers betrokken, die nauw samenwerken met KWP.

- In de advertentie staat o.m. dat de tegenstanders industrieterreinen willen. Dat is niet zo!
- In de advertentie staat dat er nooit meer een groot Meinerwijk komt omdat KWP het natuurgebied niet aan de gemeente geeft bij een nee-stem. Dat is niet waar. Op de grond die KWP weggeeft mag niet gebouwd worden. Dus ook bij een nee-stem zal daar niet gebouwd mogen worden en blijft het groen.
- Er staat dat de tegenstanders geen plan hebben en geen geld. Dat is niet waar. Wij hebben een plan. En er zijn allerlei geldstromen in zicht.
- Er staat dat de tegenstanders een klein groepje mensen zijn. Ook dat klopt niet. Wij hebben een grote achterban. Staan er ook niet namens onszelf, maar namens organisaties.

Onduidelijke afzender op brochures KWP

KWP laat foldertjes over de glories van hun plan verspreiden door heel Arnhem. Sommige adressen krijgen er later nog eentje. Die foldertjes lijken van de gemeente af te komen en je moet wel heel erg goed zoeken en het logo begrijpen om te ontdekken dat deze folder van KWP afkomt. Sterker nog, deze foldertjes worden ‘brochures’ genoemd. ‘informatiebrochures’ De gemeente grijpt niet in.

Tijdens groot debat in gemeentehuis wordt verkeerde informatie over witte vlek bestemmingsplan gegeven. Initiatiefnemers referendum krijgen niet de kans dit recht te zetten.

Bart van Meer (OKA) betoogt tijdens debat gemeentehuis dat een witte vlek in het bestemmingsplan betekent dat de eigenaar gerechtigd is om er van alles te verzinnen, er zijn geen belemmeringen zo zei hij. Dat is dus niet waar. Blijkbaar mag je onwaarheden zomaar verkondigen, maar omdat de initiatiefnemers niet meer mochten reageren denkt het publiek mogelijk dat het de waarheid is.

KWP plaatst een paginagrote advertentie in de Arnhemse Koerier, waarbij gesuggereerd wordt dat de afzenders de woningcorporaties zijn...

Op 23 november staat een paginagrote advertentie in de Arnhemse Koerier: “ zorg ervoor dat stadsblokken van iedereen wordt!” In de advertentie staat o.m.: “

- “ de woningbouwcorporaties van Arnhem steunen de plannen voor een mooie toekomst voor Stadsblokken. “

- “ Als woningcorporaties zijn wij blij dat iedere Arnhemmer....”

- “ Daar is wel een ‘ja’ voor nodig op 30 november.

Dit is pure misleiding! Deze advertentie is niet afkomstig van de woningbouwcorporaties. In de digitale Gelderlander lezen we o.m. " Vivare is 'onaangenaam verrast en onthutst'. Directeur Gerrit Breeman van Volkshuisvesting Arnhem vindt het 'heel vervelend'. Beide corporaties willen geen politieke stelling innemen. Portaal Arnhem heeft daarmee wat minder moeite, maar noemt de advertentie ook 'hartstikke vervelend'." Zie hier het hele artikel:

<https://www.gelderlander.nl/arnhem/corporaties-arnhem-niet-gelukkig-met-stemadvies-in-advertentie~a6e32833/>

3.4 Chantage

De projectontwikkelaar heeft de stad gechanteerd door te zeggen dat als je nee stemt het gebied op slot gaat. En door te zeggen dat als je nee stemt er industrierreinen komen. Zo staat op 20 oktober in de Gelderlander: 'Meinerswijk op slot na nee op referendum', met daarna in het artikel dat KWP, bij monde van Roy Hasselerharm dit gezegd heeft. Wij vinden dit chantage. Roy zegt weer dat een 'nee' een 'ja' is voor een bedrijventerrein.

In gesprekken met mensen hebben wij gemerkt dat zij tegen woningbouw zijn, maar een ja-stem gevaarlijk vonden, want ja, dan gaat het gebied op slot en krijgen we industrie!

3.5 Stadsblokken lijkt bewust verrommeld en versteend tijdens de campagne

KWP laat de burgers actief zien dat het gebied niet mooi is en dat het verbeterd moet worden.

De slagboom gaat open

Javasto houdt Stadsblokken open: slagboom en stenen opzij. Wat gaat er gebeuren als iedereen er op elk moment in kan? Willen ze overlast uitlokken en dan zeggen dat ogen en oren nodig zijn in dit gebied?

Kaalslag

Begin september zijn graafmachines alle groen aan het verwijderen rond de ASM in het kader van Groot Onderhoud en het zichtbaar maken van restanten van de ASM. Kaalslag buiten proporties. Is het een 'lelijkheidsoffensief'? Het gebied zo lelijk mogelijk maken, alle verharding tonen en dan zeggen dat het beter bebouwd kan worden. Op facebook van Kloppend Stadshart wordt het gemeld, wel met een genuanceerd verhaal erbij, want we willen absoluut geen fouten maken. Op 12 september wordt dit 'onderhoud' wordt besproken in de gemeenteraad. Daar komt uit dat het legaal is wat KWP heeft gedaan. Men heeft flora en fauna onderzoek gedaan en dit mag men doen. Het is aan KWP om te communiceren. Dat hebben ze dus verzaakt.

3.6 Budget en menskracht: een oneerlijk speelveld

Er was een groot verschil in het budget dat het ja en nee kamp te besteden hadden. Daarbij heeft KWP betaalde mensen in dienst, die alle tijd aan de campagne konden besteden. De mensen van het nee-kamp moesten alles in eigen tijd doen, naast hun werk en andere verplichtingen.

KWP geeft aan in de media € 150.000 te hebben uitgegeven aan de campagne, de burgercoalitie circa € 18.000. De burgercoalitie heeft echter tijdens het referendum zelf minder dan die € 18.000 uitgegeven. Een deel van het budget was in de voorfase besteed. Zie hier enkele voorbeelden wat

het gevolg was van het grote budget dat KWP kon besteden in verhouding tot het budget van de burgercoalitie.

- KWP had grote posters in bushokjes hangen. Dat kon de burgercoalitie niet betalen.
- KWP had vele borden langs de weg. De burgercoalitie moest zorgvuldig kiezen waar en wanneer er borden konden worden geplaatst.
- KWP had grote doeken hangen tegenover Rozet. Deze moesten uiteindelijk weggehaald worden.
- KWP heeft vele, vele advertentieruimte gekocht . De burgercoalitie kon 1 paginagrote advertentie in de Arnhemse Koerier kopen.
- De burgercoalitie heeft met een team van 30 vrijwilligers huis- aan-huis geflyerd. Daarbij moeten keuzes gemaakt worden. KWP huurt PostNL in en kan op die manier vrijwel heel Arnhem voorzien van flyers. Op sommige plekken is de flyer zelfs meerdere keren bezorgd.
- KWP kon gelikte posters/banners maken. De burgercoalitie had daar geen geld voor. Dat leverde vreemde situaties op. Zo stond in Bezoekerscentrum de Molenplaats bijvoorbeeld een grote banner van KWP. Met daarnaast twee gelamineerde posters en een A4-tje van de burgercoalitie...
- Al het communicatiemateriaal van de burgercoalitie is gemaakt door vrijwilligers, KWP kon een professioneel bureau inhuren. Dit wil niet zeggen dat onze vrijwilligers niet professioneel waren. Het wil wel zeggen dat wij als vrijwilligers altijd achter lagen op KWP en niet dezelfde goede beschikbare middelen hadden (niet alleen qua financiën, ook qua materiaal). Wij konden bijvoorbeeld nooit zo snel een gelikte site afhebben, alles moest in eigen tijd.

3.7 Media

Nee-kamp krijgt moeilijk aandacht in pers

- De aandacht van de regionale pers en radio is minimaal. Vooral de voorstanders van woningbouw lijken aan bod te komen. Alleen Arnhem Direct en Hou van Arnhem geven dit thema evenwichtige aandacht.
- Een opvallende rol van de Gelderlander die een reeks van ingezonden brieven vanuit het kamp van de burgercoalitie niet plaatst en die steeds openlijker kiest voor het Ja-kamp. De aftrap van de nee-campagne gaat gepaard met een persconferentie. Er is een persmap voor de aanwezige pers. Dit haalt de Gelderlander niet, is een keuze van de redactie is desgevraagd het antwoord. Er is wel veel aandacht van landelijke dagbladen, de stadradio en de online media.
- Op 16 november krijgen we een item van bijna een half uur bij RTV Arnhem. Een week of 3 eerder was KWP te zien in deze uitzending.
- Arnhemse Koerier zet de advertentiepagina van KWP pal naast de gemeentepagina. Geen wonder dat zoveel mensen zeggen: dat plan is toch van de gemeente?

Grieta Spannenburg
Nicole Klein Middelink

Namens Milieudefensie Arnhem

2-10-2017